

Limburgse instelling betaalt voor mantelzorg: 'Wij zien dat het onze bewoners goed doet'

Bron De Volkskrant - [Charlotte Huisman](#) 8 juli 2020

Silvia Creugers lakt de nagels van haar moeder Mia van der Steen in zorgcentrum 't Brook in Limburg.Beeld Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Er kwam een bezorgd telefoontje van het ministerie toen Cicero Zorggroep in Zuid-Limburg als eerste instelling mantelzorgers in dienst nam. Maar de instelling zag tijdens de proef dat de bewoners bij de aandacht gedijen.

De ogen van Mia van der Steen (90) stralen als haar dochter Silvia Creugers (60) de nagels van haar linkerhand bestrijkt met dieprode nagellak. 'Wat word ik heerlijk verwend, wat ben je toch een lieve dochter', zegt ze als Creugers even later haar rechterhand masseert. Daarna tilt de dochter haar vanuit de rolstoel in bed in haar kamer in 't Brook, een van de twaalf zorgcentra van Cicero Zorggroep in Zuid-Limburg.

Op het eerste gezicht is het geen ongewoon tafereel: een dochter die mantelzorg verleent aan haar dementerende moeder. Maar Creugers wordt ervoor betaald – en dat is uniek. Zij is in dienst bij Cicero als ‘ondersteuner individuele zorg’. Veertien mantelzorgers betaalt de instelling: maximaal zes uur per week, 10 à 15 euro per uur.

ADVERTENTIE
[Ads by Teads](#)

Het is de eerste zorgorganisatie die mantelzorgers op deze manier in dienst neemt. Toen Cicero anderhalf jaar geleden met de proef begon, kreeg bestuurder Kina Koster een telefoontje van het ministerie van Volksgezondheid. ‘Ze vroegen wat we aan het doen waren. Betaalde mantelzorg ligt gevoelig’, zegt Koster. ‘Het is vloeken in de kerk. Anderen zeiden dat we mensen schofferen als we betalen voor zorg die ze ook gratis zouden verlenen. Maar wij zien dat het onze bewoners goed doet.’

Rooster geeft rust

De [mantelzorgers](#) leveren vooral ‘koesterzorg’, waardoor hun naaste zich beter moet gaan voelen. Zij krijgen een contract tot het moment van overlijden van de naaste die ze verzorgen. In het rooster wordt vastgelegd wanneer ze afgesproken taken verrichten. Vooraf krijgen de betaalde mantelzorgers lessen, over omgaan met dementie en over praktische zaken, zoals hoe je een rolstoel op de rem zet.

‘Dat wij nu roosterafspraken kunnen maken, geeft rust’, zegt Koster. ‘Als een bewoner vraagt: wanneer komt mijn dochter, dan kan ik een tijd noemen.’ De bewoners gedijen bij de aandacht. ‘Het voegt echt iets toe als je eigen dochter je in bad kan doen. En de medewerkers geeft het rust als zij weten dat die bewoners in goede handen zijn. Dat brengt ontspanning in de hectiek van de afdeling.’

Drie doordeweekse dagen brengt Creugers haar moeder naar bed. Ze doorlopen een avondritueel om de onrust bij haar moeder weg te nemen. ‘Mijn moeder is als jonge vrouw verhuisd van Brabant naar Limburg’, vertelt Creugers. ‘In haar hoofd is ze nu telkens ergens anders.’ Dan doet Creugers met haar de pyjama aan, verzorgt haar gezicht, gebit en nagels. ‘Ondertussen hebben we het over vroeger, of over mensen die op de foto’s staan in haar kamer. Na zo’n prettige afsluiting van de dag kan ze ontspannen gaan slapen.’

Ook tijdens het hoogtepunt van de coronacrisis, toen de verpleeghuizen waren gesloten voor bezoek, mocht Creugers haar moeder verzorgen, ze was immers in dienst. ‘Ik voelde me bevoorrecht dat ik bij haar kon zijn’, zegt Creugers. ‘Ik mocht niet met haar door het huis gaan, maar ik kon wel bijvoorbeeld haar haren verven.’ Scheve blikken kreeg ze niet, zegt Creugers. ‘Andere familieleden zeiden wel tegen mij: had ik dat ook maar gedaan.’

Voormalig directeur intramurale zorg Henk Smits bedacht deze constructie. Zo wilde hij de familieleden meer betrekken bij de verpleeghuisbewoners. ‘Het is niet vanzelfsprekend dat mensen voor hun ouders kunnen zorgen, zeker nu meer vrouwen werken. Daarbij komt dat zorgen voor dementerenden heel zwaar is. We moeten creatief zijn om uit de impasse van de ouderenzorg te geraken.’

De proef om te onderzoeken of de constructie werkt, is succesvol afgerond. Nu wordt de functie ondersteuner individuele zorg officieel aangeboden. Het streven is dat er dit jaar dertig betaalde mantelzorgers bijkomen. Smits: ‘Uiteindelijk willen we ongeveer driehonderd betaalde mantelzorgers in onze organisatie.’

Smits beklemtoont dat de mantelzorgers geen reguliere zorgtaken overnemen. Het gaat om extra aandacht voor de bewoners. Maar wordt de zorg niet juist duurder als je familieleden gaat betalen? ‘Nee’, zegt Smits beslist. ‘Uiteindelijk zal het geld besparen.’

Ook thuis ondersteunen

Cicero wil mantelzorgers op deze manier al in een eerder stadium gaan ondersteunen, als zij nog thuis zorg bieden aan hun dementerende ouder, vertelt bestuurder Koster. In die situatie raken veel mantelzorgers volledig overbelast. ‘Tegen de tijd dat die ouder hier komt wonen, zien we die zorgende naasten met witte, oververmoeide snoetjes binnenkomen’, zegt Koster. ‘Dan zie je dat zij echt even rust nodig hebben om weer tot zichzelf te komen. Dat was anders geweest als ze eerder waren ondersteund. Als je mantelzorgers dan al bijstaat en ook een opleiding geeft, bijvoorbeeld over hoe je ermee omgaat als je moeder telkens vraagt hoe laat het is, dan houden ze het ook langer vol. Dan kunnen ouderen langer thuiswonen, maar wel op een verantwoorde manier.’

Yvonne Biermans verzorgt haar moeder Tiela in 't Brook.Beeld Marcel van den Bergh / de Volkskrant

Daar kan Yvonne Biermans (60) over meepraten. ‘Het was zo zwaar en moeilijk om voor mijn moeder te zorgen toen ze nog thuis woonde, naast mijn baan.’ Vijf jaar geleden begon ze spontaan te huilen tijdens een consult bij de huisarts. ‘Die heeft er toen spoed achter gezet dat mijn moeder in 't Brook kon gaan wonen.’

Nu is ook Biermans een betaalde mantelzorger. Net als Creugers is zij alleen maar enthousiaster geworden sinds de coronacrisis. Haar moeder Tiela (82) werd in maart heel erg ziek. ‘Ze at en dronk niet meer, ze had koorts, ik dacht: die gaat het niet halen.’

Toen haar moeder toch herstelde van naar Biermans vermoedt het coronavirus, kwam ze vier dagen per week anderhalf uur langs, om haar moeder te helpen met eten. ‘Met mij erbij kreeg ze meer binnen. Ik ben zo blij dat ik in dienst ben. Ik denk werkelijk dat ze het niet had overleefd als ik er niet was geweest, ze was zo veel afgevallen.’

Biermans voelde zich soms bijna bezwaard naar andere familieleden, die maanden niet op bezoek mochten in het verpleeghuis. ‘Ik voelde hun pijn. Ik kan alleen maar zeggen: pak ook je kans om op deze manier voor je naaste te zorgen.’

Om betaalde mantelzorger te kunnen worden, moet er sprake zijn van een liefdevolle relatie met de bewoner, van bijvoorbeeld het kind, de partner, een goede vriend of het kleinkind. Anders is er geen meerwaarde voor de bewoner. Het zijn tot nog toe vooral vrouwen, op één zoon en één echtgenoot na. Koster: ‘Omdat vrouwen gemiddeld minder werken dan mannen, kijken hun broers nog steeds vaak naar hen van: jij hebt de tijd om voor moeder te zorgen. Die werkende en mantelzorgende vrouwen moeten daarin wel een evenwicht kunnen vinden, anders vallen ze om.’

Bij dat evenwicht helpt het, zegt Koster, dat die mantelzorg nu deels wordt betaald. ‘Dan kunnen ze, misschien tijdelijk, iets minder uren werken, die ze dan bij ons betaald krijgen. Dan hebben ze minder problemen met een inkomensachteruitgang en raken ze bovendien minder snel overbelast.’

Als alle bezoekrestricties zijn opgeheven, wil Biermans weer elke dag naar haar moeder gaan. ‘Als geen ander kan ik haar stemming lezen uit haar ogen’, zegt Biermans. ‘Ik ben hier liever veel meer uren dan die zes betaalde. Maar die betaling voelt echt als waardering. En daardoor is de zorg ook beter te combineren met mijn baan in de catering.’

‘WE BETALEN VOOR WAT JE NIET KUNT VERWACHTEN’

Ook thuiszorgorganisatie Informeles neemt mantelzorgers in dienst. Manager Nick van Hagen noemt het geen betaalde mantelzorg, maar ‘informele zorg’. ‘Mantelzorg is gebruikelijke zorg, zorg die je in alle redelijkheid van de familie kunt verwachten. Als het een halve werkweek wordt, is dat geen gebruikelijke zorg meer. Wij betalen voor wat je niet kunt verwachten van een mantelzorger.’

Informeles laat een onafhankelijke wijkverpleegkundige beoordelen: wat is gebruikelijke zorg, wat zit erboven? 'Als mantelzorgers boven die grens zitten, helpt Informeles bij het doen van een aanvraag voor uitbetaling via de zorgverzekeraars of de gemeente of via de Wet Langdurige Zorg. Dan komen ze bij ons in dienst.'

De 'informele zorgverlener' ontvangt 10 tot 11 euro per uur. Informeles betaalt hun WW- en pensioenpremie. In zijn tweejarig bestaan heeft het bedrijf nu zo tweehonderd zorgverleners in dienst, voor maximaal 25 uur per week.

Het concept heeft zijn nut bewezen in de coronatijd, stelt de organisatie. 'Als de thuiszorg minder komt of als veel medewerkers door gebrek aan beschermingsmiddelen het virus verder kunnen verspreiden, kan zorg door een naaste een veilig alternatief zijn.'

Het team van Informeles runde eerder een reguliere thuiszorginstelling. 'Soms zagen onze werknemers als ze het huis binnenkwamen van een hulpbehoevende dat de zorg al was verleend door iemands omgeving. Cliënten wilden ook graag door hun eigen netwerk worden verzorgd. Daarnaast is er een enorm personeelstekort in de zorg. Het is van belang om het netwerk te stimuleren om zorgtaken op zich te nemen. Zo ontstond dit idee.'

Niet alle instanties die de indicaties beoordelen zijn even enthousiast over het idee om mantelzorgers te betalen, valt Van Hagen op. Zij proberen dan te snijden in het aantal uren dat geïndiceerd is.